In beweging...

Een 22e les voor de 21e eeuw

Wie schrijft wil gelezen worden. Nou, dát heeft Yuval Noah Harari volop bereikt. Zijn laatste drie boeken zijn stuk voor stuk bestsellers geworden. En terecht! Alleen al *Sapiens* is in meer dan 50 talen vertaald en door een miljoenenpubliek gelezen. Het zal hem vast goed doen, maar hij wilde iets anders bereiken. Want zijn laatste boek eindigt met: 'De komende jaren of decennia is de keus nog aan ons. Als we er de moeite voor nemen, kunnen we nog onderzoeken wie we eigenlijk zijn. Maar als we die kans willen benutten, moeten we daar nu mee beginnen.' Conclusie: Harari wil ons vooral in beweging krijgen. Die toegeworpen handschoen pak ik op. Ergens moet je dan beginnen en dat doe ik maar op deze, wat alternatieve manier:

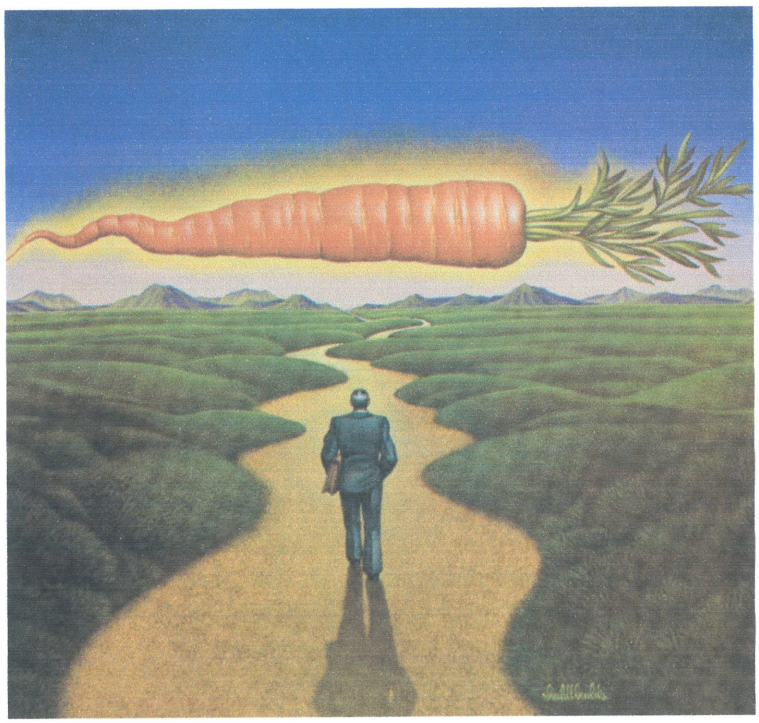

Nou, voorlopig kan ik prima vooruit. De route is duidelijk, da's mooi. Voor zover ik kan zien geen splitsingen, dus even zonder keuzes. En nergens obstakels onderweg, goed zo. De hele weg strak vlak, kronkelt alleen wat, maar ach dat heeft ook wel wat.

Op termijn wordt het wel anders, zie ik. Die bergen verderop, dat valt me nu pas op. Uhmm, dat berggebied strekt zich over de hele linie uit. Dus het is de vraag hoe het straks verder gaat. Ach, zie ik dan wel.

De zon staat al laag, recht voor me, maar dat hindert niet. Integendeel, dat heb ik slim opgelost, al zeg ik het zelf. Met mijn AR-bril laat ik gewoon mijn wortel voor de zon schuiven. Ja, ik weet het, dat beeld van die wortel, da's wat apart, maar ik heb nog niks beters. Hans zei laatst: "Ik heb een wortel voor mij en een stok achter mij nodig." Daar kon ik niks mee, en al helemaal niet met die stok. Daar ben ik allergisch voor. Niemand hoeft te denken dat ie mij vooruit moet zien te krijgen. Kom nou! Ik hou mezelf echt wel gaande. Maar dat idee van iets voor ogen hebben, dat is blijven hangen. Ik heb het gewoon nodig, op zijn minst zo nu en dan, om helder te hebben: Waar doe ik het allemaal voor? Daar blijf ik scherp op. Die wortel is eigenlijk een cluster van zaken die mij inspireren: mijn idealen, een paar waarden die ik hoog heb, de mensen die er écht toe doen. Dat soort dingen. Misschien kom ik nog op een beter beeld, maar voorlopig vind ik het wel geinig zo'n vegetarische variant van een worst voor houden.

Maar, eh, waar ís iedereen?!? Ik zie helemaal niemand. Hè? Hoe kan dat? Wat is er aan de hand? Nee zeg, nu ik om me heen kijk zie ik pas hoe ongelofelijk saai het hier is. Geen mensen, maar ook geen dieren. Nog geen vogel in de lucht. Dit kan toch niet waar zijn?! Tjoh, en dan de omgeving. Die oogt dan wel groen, maar wát eentonig. Niks biodiversiteit, zoals ze dat noemen. Dit voelt wel erg unheimisch.

Wat ben ik eigenlijk aan het doen? Kijk mij nou. Ik loop hier met een aktentas. Colbertje aan. Nota bene! Dat slaat nergens op. Zo maak ik mezelf volledig belachelijk. Ik lijk wel een fossiel! Ergens heb ik een boot gemist, maar waar dan, wanneer?

En nou gewoon op oude voet verder? Nee, niks 'gewoon'. Dat gaat niet, maar…

(Toelichting: AR-bril staat voor Augmented Reality-bril. Met AR-technologie wordt een digitale laag over de werkelijkheid gelegd. Denk even terug aan het spel Pokémon Go. Dat was in de zomer van 2016 een populaire game voor de smartphone. Wereldwijd waren miljoenen mensen in de ban van het idee dat je die gamefiguren kon vangen in je eigen omgeving).

Het precisiewerk van de geschiedenis-chirurg

Mijn gefantaseerde wake-up-call dient als intro tot het werk van Harari. Zijn missie is bewustwording: "Denk mee over de toekomst van de mensheid, dat is absoluut nodig en de tijd dringt." Dat is me nogal wat! De collectieve uitdagingen waar we als mensen voor staan, daar gaat het hem om. Als meesterverteller probeert

hij ons met fascinerende inzichten te rekruteren. Daarbij gaat hij absoluut niet over éénnachtsijs. Tot nu toe gooide hij drie keer een forse steen in de denkvijver (en ik verwacht dat hij binnenkort met een vierde opnieuw de boel in beroering gaat krijgen).
Even beginnen bij zijn begin. Als historicus leidt hij ons met *Sapiens* terug in de tijd. *Een kleine geschiedenis van de mensheid* is de ondertitel van dat boek. Met de precisie van een chirurg zet hij het mes in onze veel omvattende voorgeschiedenis en legt het haperend hart van de menselijke soort bloot. Wat hapert? We kunnen als mens ongelofelijk veel, denken de macht te hebben over de aarde, maar is het leed in de wereld er mee afgenomen? Elk uur sterven ergens op de wereld zeker 5 kinderen door geweld. Of neem het ecosysteem, daarvoor is de mens een regelrechte nachtmerrie. Gaan we dat leed verminderen?
Het nawoord van *Sapiens* is getiteld: **Het dier dat een god werd**, waarmee hij de vermoede afkomst en een mogelijke toekomst van de mens schetst. In *Homo Deus* zet hij uiteen, dat op langere termijn een tweedeling te verwachten valt, tenzij we heldere keuzes maken. Nu bezitten de rijkste 100 mensen samen meer dan de armste 4 miljard. Zonder gericht ingrijpen van mensen ontstaat door de fusie van biotechnologie en informatietechnologie een compleet nieuwe werkelijkheid. Een kleine elite van superrijken kan straks het eigen vermogen inzetten om hun lichaam te verbeteren, hun leven te verlengen, hun brein te upgraden en dan denken als een soort goden de touwtjes in handen te hebben. Tegelijk kan dan het overgrote deel van de mensheid geen baan meer krijgen en wordt in een digitale dictatuur zonder economische waarde en zonder politieke macht volstrekt overbodig. En hoe zal dát dan verder gaan?
Big data-algoritmen kennen ons straks beter dan we onszelf kennen. Soms biedt dat voordelen denkt Harari: '*Toen ik 21 was, besefte ik eindelijk dat ik homo was, nadat ik dat jarenlang had onderdrukt. Dat is niet heel uitzonderlijk. Veel homo's zijn als tiener onzeker over hun seksualiteit. Stel je nu de situatie in 2050 eens voor, waarin een algoritme elke tiener exact kan vertellen waar hij zich bevindt op de hetero/homoschaal. Het zou mij jaren van frustratie bespaard hebben.*' Hoe zou Harari's leven zich dan ontwikkeld hebben?
Met zijn 3e boek *21 lessen voor de 21e eeuw* zoomt hij in op de actuele situatie van mens en wereld. De mens heeft de planeet '*vooral kunnen veroveren door het unieke menselijke vermogen om verhalen te verzinnen en te verspreiden. Zolang iedereen in hetzelfde verhaal gelooft, gehoorzamen we allemaal aan dezelfde wetten en kunnen we dus effectief samenwerken.*' Helder, maar dan komt hij met rationeel vuurwerk. '*Een goed verhaal moet mij een rol toebedelen en het moet zich uitstrekken voorbij mijn horizon, maar het hoeft niet per se waar te zijn. Een verhaal kan pure fictie zijn en me toch een identiteit verschaffen en me het gevoel geven dat mijn leven zin heeft. Sterker nog, voor zover de wetenschap heeft kunnen nagaan, zijn al die duizenden verhalen die verschillende culturen, religies en stammen door de eeuwen heen hebben verzonnen geen van alle waar. Ze zijn allemaal verzonnen door mensen. De meeste verhalen worden meer bijeengehouden door het gewicht van hun dak dan door hun sterke fundering.*' Dat is me een knal! Tegelijk pent Harari wel zijn eigen verhaal bij elkaar, hopend op medestanders. Hoe ziet hij dat dan?

enkele belangrijke data
Yuval Noah Harari wordt op 24 feb. 1976 geboren in Haifa, Israël
'*Als tiener was ik een rusteloze tobber*'
1993-1998 studeert geschiedenis in Jeruzalem en later in Oxford, waar hij in 2002 promoveert
april 2000 tiendaagse meditatietraining
in 2002 ontmoet hij zijn man Itzik Yahav met wie hij in Toronto trouwt en die zijn manager wordt
in 2012 schrijft hij *Sapiens*
2016 *Homo Deus*
2018 *21 lessen voor de 21e eeuw*
2019 oprichting van Sapienship

De 22e les: na bewustwording is het tijd voor actie

Met zevenmijlslaarzen banjer ik zo over ruim 1000 pagina's leesplezier en doe Harari daarmee schromelijk tekort. Ik heb heel even het probleem van technologische ontwrichting aangestipt, terwijl hij nog zoveel meer mondiale uitdagingen belicht. Wat dat betreft komt hij iedere lezer tegemoet: '*Als je het vervelende gevoel krijgt dat het allemaal te veel is en dat je het niet allemaal kunt behappen, dan heb je volkomen gelijk. Dat kan niemand.*' Maar komen tot een eigen plaatsbepaling, dát kan wel. En al kan ik zeker niet alles onderschrijven waar Harari voor staat, bij mij heeft hij zijn doel wel bereikt. Ik maak mijn gevolgtrekkingen en begin aan een persoonlijk vijfjarenplan. Enkele elementen daaruit:

- ✓ Voorrang geven aan offline ontmoetingen boven online activiteit
- ✓ Mijn 4 kernwaarden vitaal houden en zoveel mogelijk uitdiepen en versterken
- ✓ Na 5 verschillende banen nu investeren in het 6e werkveld: levenslooppsychologie
- ✓ Maandelijks rond een onderwerp positie bepalen en daarvoor uitkomen
- ✓ Actief verbinding zoeken met geestverwanten om samen te werken aan tenminste één collectieve uitdaging: lijden verlichten